

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN!

A Fővárosi Ítéltábla a Bayerné dr. Siklós Éva ügyvéd (cím) által képviselt név (cím) felperesnek, a dr. Farkas Andrea ügyvéd (cím) által képviselt név (cím) I. rendű és név (cím) II. rendű alperesek ellen szóbeli végrendelet érvényességének megállapítása iránt indított perében a Fővárosi Bíróság 2009. január 13. napján meghozott 7.KP.632.556/2005/80. részítelele ellen a felperes részéről 81. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán meghozta a következő

r é s z í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság részíteleletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az alpereseknek mint egyetemleges jogosultaknak 250.000 (Kétszázötvenezer) forint másodfokú perköltséget és térítsen meg az államnak külön felhívásra 890.000 (Nyolcszázkilencvenezer) forint fellebbezési illetéket.

A részítelelet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

A felperes és P.M.L. (továbbiakban: örökhagyó) házastársak voltak, házasságukat a bíróság 1971. novemberében felbontotta. A felperes újabb házasságot kötött. Újabb házasságának felbontását követően a felperes és az örökhagyó 1994-ben újra kapcsolatot létesítettek.

Az elvált családi állapotú örökhagyó 2004. december 31. napján írásbeli végrendelet hátrahagyása nélkül elhunyt, leszármazója nem volt. Szülei, nagyszülei elhalálozása folytán törvényes örökösei édesanyja elhunyt testvérének gyermekei, az alperesek.

A hagyatéki eljárás során a felperes bejelentette, hogy az örökhagyó halálát megelőző napon javára szóbeli végrendeletet tett. A közjegyző a felperes által bejelentett két tanút meghallgatta, majd végzésével az örökhagyó hagyatékát ideiglenes hatállyal, törvényes öröklés jogcímén az alpereseknek adta át. A végzés indokolása szerint Sz.A. tanú vallomásából megállapítható volt, miszerint az

örökhagyóval viccelődés közben hangzott el az, hogy kié legyen közgyűjteménye, amire az örökhagyó azt válaszolta, hogy ezt „Á-val kell megbeszélned, mert azt neki szánom”. A tanúk vallomására figyelemmel a szóbeli végrendelet aggályos, az érdekeltek között öröklési jogvita áll fenn, ezért a hagyaték átadására ideiglenes hatállyal került sor.

A felperes elsődleges keresetében annak megállapítását kérte, hogy az örökhagyó 2004. december 30. napján Sz.A. és F.A. tanúk előtt érvényes szóbeli végrendeletet tett, amely alapján a hagyatékot a felperes öröklí. Másodlagos kérelmében a Ptk. 578/G. § (1) bekezdésére alapítva a hagyatékba felvett ingatlan és egyes leltárba vett ingóságok $\frac{1}{2}$ részére tulajdonjoga megállapítását kérte. Álláspontja szerint a végrendelkezéskor a szóbeli végrendelet Ptk. 634. § és 635. §-ában megjelölt feltételei fennálltak, az örökhagyó két tanú jelenlétében javára szóló szóbeli végrendeletet tett.

Az alperesek mindkét kérelem elutasítását kérték. Védekezésük szerint az örökhagyó érvényes szóbeli végrendeletet nem tett, a viccelődés során kérdésre adott válasza végrendeletnek nem minősül, tehát a Ptk. 635. §-ában foglaltak nem teljesültek. Ezen túlmenően a Ptk. 634. §-ában foglalt feltételek sem álltak fenn.

Az elsőfokú bíróság a felperes elsődlegesen kérelme tárgyában részítéletet hozott amellyel a szóbeli végrendelet érvényességének megállapítására irányuló keresetet elutasította. Indokolásában utalt a Ptk. 635. § (1) bekezdésére mely szerint a szóbeli végrendelet akkor érvényes, ha az örökhagyó két tanú együttes jelenlétében a tanúk által értett nyelven végakarátát egész terjedelmében, szóban előadja és ez alkalommal kijelenti, hogy szóbeli nyilatkozata az ő végrendelete. A perben lefolytatott bizonyítási eljárás eredményeként az elsőfokú bíróság megítélése szerint a végrendeleti tanúk vallomásából megállapítható volt, hogy az örökhagyó az egyik tanú felvetésére szóban kijelentette, hogy ha vele valami történik ezt Á-val, a felperessel kell megbeszélnie, mert mindene az Á-é. Bár az örökhagyó kijelentése szó szerint nem felelt meg a Ptk. 635. § (1) bekezdésében foglaltaknak, kifejezetten nem hangzott el részéről, hogy szóbeli végakarátát kinyilvánítja, azonban ezzel egyértelműen azonos tartalmú kijelentést tett. Az tartalma alapján halála esetére szóló rendelkezés, tehát szóbeli végrendelet.

A Ptk. 634. §-a és PK. 88. sz. állásfoglalás a) pontja szerint a szóbeli végrendelet tételének két további feltétele van, amelyeknek együttesen, egyidejűleg kell fennállniuk. Az egyik az örökhagyó életét fenyegető rendkívüli helyzet, valamint az írásbeli végrendelkezés kizártsága vagy jelentékeny nehézsége. A tanúk vallomása, valamint a perben beszerezett orvosszakértői vélemény alapján megállapítható, hogy 2004. december 30-án a délutáni órákban az örökhagyó a bekövetkezett koszorúér elzáródás, szívizomzat elhalás, keringési elégtelenség folytán életét fenyegető rendkívüli helyzetben, ugyanakkor a perben kihallgatott végrendeleti tanúk vallomásából kitűnően írásra képes állapotban volt. Bár fájdalmai voltak, lassabban és nehezebben mozgott, de mozgásképes volt, fogadta vendégeit és távozásuk alkalmával kikísérte őket, ő zárta be az ajtót. Dr. T.J. főorvos vallomása szerint,

amikor az örökhagyó a késő esti órákban hozzájuk került ellátásra, az általuk elvégzendő orvosi beavatkozás előtt az ehhez szükséges hozzájáruló nyilatkozatot aláírta. Mindezekre figyelemmel a bizonyítékok alapján nem bizonyított, hogy a Ptk. 634. §-a szerinti második feltétel fennállt, az örökhagyó írásbeli végrendelet megalkotására nem, vagy csak jelentékeny nehézséggel lett volna képes. Erre figyelemmel az elsőfokú bíróság a felperes elsődleges kérelmét alaptalannak találta és azt elutasította.

A részítélet ellen a felperes terjesztett elő fellebbezést, amelyben kérte, hogy az ítélőtábla azt megváltoztatva elsődleges kérelmének adjon helyt. Változatlan álláspontja a tekintetben hogy az örökhagyó szóbeli végrendelete érvényes és megfelel a Ptk. 634. és 635. §-aiban írt feltételeknek. Az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg, hogy az örökhagyó két tanú előtt kinyilvánított végakarata szóbeli végrendelet. Helytelenül jutott azonban arra a következtetésre, hogy a Ptk. 634. §-ában írt egyik feltétel nem teljesült, mert a végrendelkezéskor az örökhagyó írásra képes állapotban volt. A tanúként kihallgatott dr. T.J. kardiológus szakember egyértelműen állást foglalt arról, hogy az örökhagyónál fellépő infarktus betegség nagy, intenzív fájdalommal jár, ami halálfélelmet is kiválthat a betegnél. Ez az állapot valószínűleg nem jelentett mozgásképtelenséget, az örökhagyó a kezét még mozgatni tudta, ugyanakkor ilyen állapotban az életéért küzdve koncentrált, nem pedig az esetleges egyéb mozgásokra. Ezt erősítette meg a perben kirendelt szakértő véleménye is, amikor megállapította, hogy az örökhagyó december 30-án a délutáni órákban életét fenyegető állapotban volt. A vélemény azonban csak feltételesen fogalmazza meg annak lehetőségét, hogy írásban végrendelkezhetett volna. A szakértő tehát nem azt mondta ki, hogy az örökhagyó írásképes volt, hanem csak esetlegesen „lehetett”, és ezáltal nem zárta ki ennek az ellenkezőjét sem. Mindezekre tekintettel a felperes álláspontja szerint az elsőfokú bíróság a hozzá nem értő végrendeleti tanúk nyilatkozata alapján helytelenül jutott arra következtetésre, miszerint nem állapítható meg, hogy az örökhagyó írásbeli végrendelet megalkotására nem, vagy csak jelentékeny nehézséggel lett volna képes.

Az elsőfokú bíróság hivatkozott dr. T.J. vallomására, mely szerint az örökhagyó az elvégzendő orvosi beavatkozás előtt az ehhez szükséges hozzájáruló nyilatkozatot aláírta. A felperes megítélése szerint ennek a körülménynek nem lehet jelentősége és abból nem vonható le olyan következtetés, hogy az örökhagyó írásbeli végrendeletet jelentékeny nehézség nélkül alkothatott volna. A végrendeleti tanúk vallomásából kitűnően az örökhagyó mindig egészségesnek mondta magát, orvoshoz egyáltalán nem járt. Az orvos tanú és az orvosszakértő által ismertetett, folyamatosan fennálló életveszélyes állapota, halálfélelmek közepette valós állapotát titkolta barátai előtt. Ezért a betegséggel együtt járó fizikai és pszichés állapota kizárta az írásbeli végrendelet megalkotásának objektív lehetőségét.

Az alperesek fellebbezési ellenkérelmükben az elsőfokú ítélet helyben hagyását kérték. Álláspontjuk szerint az elsőfokú bíróság igen részletes bizonyítási eljárást folytatott le, a felek valamennyi indítványának helytadott és ennek eredményeként

megalapozott döntést hozott. A rendelkezésre álló bizonyítékok mérlegelése alapján jutott arra a következtetésre, mely szerint nem volt megállapítható, hogy az örökhagyó írásbeli magán végrendelet megalkotására nem vagy csak jelentékeny nehézséggel lett volna képes. E körben döntését kellően megindokolta és alátámasztotta.

Változatlanul fenntartják álláspontjukat a tekintetben, hogy ha a Ptk. 634. § -ában szabályozott feltételek fennálltak volna, a végrendelet akkor sem tekintethető érvényesnek. A Ptk. 635. § (1) bekezdése a szóbeli végrendelet alaki kellékeit rögzíti, mely szerint négy feltétel együttes fennállása szükséges ahhoz, hogy a szóbeli végrendelet alakilag érvényes legyen. Ezek a feltételek: a végrendelkező végakarátát szóval egész terjedelmében előadja, ezt két tanú együttes jelenlétében tegye, végrendelkezése a tanúk által értett nyelven történjék, valamint ki kell jelentenie, hogy az elhangzottak az ő végrendelete. Az elsőfokú eljárásban is utaltak az alperesek a hagyatékátadó végzés indokolására. Ebben a közjegyző a végrendeleti tanúk vallomása kapcsán kifejezetten rögzíti, hogy viccelődés közben elhangzott azon kérdésre „kié legyen a könyvgyűjtemény?”, hangzott el az a válasz, hogy „azt az Á-val kell megbeszélned, mert azt neki szánom”. A hivatkozott feltételek egyike szerint a végrendelkezőnek végakarátát teljes terjedelemben szóban kell előadnia a következetes bírói gyakorlat alapján az örökhagyónak tudatában kell lennie, hogy szóbeli végrendeletet tesz és szándékának erre kell irányulnia, kijelentéseivel ezt kell kifejeznie. A perbeli „szóbeli végrendelet” barátokkal folytatott társalgás során, viccelődve hangzott el. A végrendeleti tanúk vallomása szerint az örökhagyóval a karácsonyról a közelgő szilveszterről beszélgettek, amelyből következően végrendelkezési szándéka nem volt. Hivatkozott kijelentéseit legfeljebb a társalgás során tett megnyilatkozásnak lehet minősíteni arra vonatkozóan, hogy mi az elgondolása halála esetére, ez azonban szóbeli végrendeletnek nem minősül.

A fellebbezés alaptalan.

Az elsőfokú bíróság a bizonyítékok okszerű mérlegelésével a tényállást helyesen állapította meg, érdemi döntése is helyes, indokolása azonban csak részben helytálló.

A fellebbezésben foglaltakra figyelemmel kiemeli az ítélőtábla, hogy a kereset elbírálása alapjául szolgáló tények bizonyítása, ezáltal a bizonyítás sikertelenségének következménye is a felperest terhelte. Érvelésével szemben a bizonyítékok alapján az elsőfokú bíróság helytállóan jutott arra a következtetésre, miszerint nem bizonyított, hogy az örökhagyó a két tanú jelenlétében tett nyilatkozata kinyilvánításakor írásbeli végrendelet megalkotására nem, vagy csak jelentékeny nehézséggel lett volna képes, ezáltal a Ptk. 634. § -ában írt egyik feltétel nem teljesült. Ezzel szemben e feltétel fennállásának bizonyítékaként a felperes megalapozatlanul hivatkozott a perben kirendelt orvosszakértő véleményére, valamint dr. T.J. tanú vallomására. Az örökhagyót a késő esti órákban szállították kórházba, állapotára vonatkozóan csak ettől kezdve álltak orvosi adatok

rendelkezésre. Nyilvánvaló, hogy az orvosszakértő a rendelkezésére álló adatok alapján nem észlelt olyan körülményt, amelyre alapítva az örökhagyó délutáni írásképesességére kategórikus vélemény nyilvánítható. Erre tekintettel nyilatkozott úgy, miszerint nem zárható ki annak lehetősége, hogy a délutáni órákban az örökhagyó még írásra képes lehetett. Kiemelendő, hogy dr. T.J. tanú sem az örökhagyó délutáni állapotára nyilatkozott, hanem a késő esti órákban történő kórházi felvétele során észlelt állapota és a diagnosztizált betegség alapján véleményezte általánosságban az írásképeséget befolyásoló tényezőket.

Számos körülmény cáfolja azt a felperesi állítást, hogy az örökhagyó már a délutáni órákban olyan súlyos állapotban volt, ami írásbeli végrendelezését kizárta, illetve jelentékenyen nehezítette. Sz.A. M. és F.A. tanúk vallomásából kitűnően látogatásuk előtt járt az örökhagyónál orvos. Vizsgálata alapján súlyos, azonnali orvosi beavatkozást igénylő állapotot nem észlelhetett, hiszen csak injekciót adott az örökhagyónak és pihenését javasolta. Az örökhagyó fizikai állapota, mozgása jó volt, csupán derékfájdalomra panaszkodott, amelynek folytán volt egy bizonyos kényszersértése. A tanúk kb. 1-1,5 órát töltöttek az örökhagyóval, lényegtelen dolgokról, főleg a közelő szilveszterről beszélgettek. Benyomásaik alapján nem tartották az örökhagyó állapotát súlyosnak, közeli halálának lehetősége nem merült fel bennük. Nyilvánvaló, hogy éppen erre tekintettel tettek távozásuk során viccelődő megjegyzést arra, hogy nehegy meghaljon, illetve ebben az esetben mit szeretnének hagyatékából. Az örökhagyó maga sem tartotta állapotát életét fenyegetően súlyosnak, mert másnapra a felperesnek meglepetés szilveszteri programot tervezett.

Helytálló az alperesek fellebbezési ellenkérelme a tekintetben, hogy a Ptk. 635. § (1) bekezdésében írt feltételek nem teljesültek. Az ítéltábla megítélése szerint az elsőfokú bíróság a megállapított tények alapján tévesen jutott arra a következtetésre, hogy az örökhagyó tanúk jelenlétében tett kijelentése szóbeli végrendelet. A végintézkedés halál estére sző rendelőzés, ami csak erre irányuló tudatos magatartással valósítható meg. A Ptk. 635. § (1) bekezdésében írt feltételek megvalósulásával kapcsolatos egységes bírói gyakorlat szerint a szóbeli végrendelet érvényes létrejöttéhez az örökhagyónak tudatában kell lennie annak, hogy szóbeli végrendeletet tesz, szándékának erre kell irányulnia, és kijelentéseivel ezt kifejezésre is kell juttatnia. A Legfelsőbb Bíróság PK. 88. számú állásfoglalása szerint a végrendelőzőnek nem kell szó szerint a törvényi rendelőzésben írt, azt a kifejezést használnia, hogy „szóbeli nyilatkozata az ő végrendelete”, hanem elegendő, ha azzal egyértelmű kijelentést tesz, vagyis, ha a megtett kijelentésekből - figyelemmel a szavak általánosan elfogadott jelentésére és a nyilatkozattétel körülményeire is - nyilvánvaló, hogy nyilatkozatát végrendelőzésnek tekintette. A körülményekkel kapcsolatban megállapítható, hogy az örökhagyó távozó vendégeit kísért ki, amikor az előszobában a tanúk viccesen utaltak arra, hogy halála esetén mit szeretnének hagyatékából. Az örökhagyó erre a felvetésre válaszként tette az elsőfokú bíróság által megállapított tényállásban tett nyilatkozatát, mely szerint ezt Á-val kell megbeszélniük, „ha vele valami történik, akkor mindene az Á-é”. Tartalma

alapján ez a baráti beszélgetés során tett kijelentés arra vonatkozóan, hogy halála esetén vagyona a felperesé lesz.

Az ítélet indokolásából kitűnően az örökhagyó részéről nem a Ptk. 635. § (1) bekezdésében írtakkal egyezően hangzott el az, hogy szóbeli végakarátát kinyilvánítja, hanem ezzel egyértelműen azonos tartalmú kijelentést tett. Az elsőfokú bíróság azonban nem jelölte meg, hogy mit tekintett, ilyen azonos tartalmú kijelentésnek. A tényállásban rögzített örökhagyói nyilatkozat olyan kijelentést nem tartalmaz, ami az elsőfokú bíróság álláspontját alátámasztaná. Mindezekre figyelemmel a szóbeli végrendelet érvényes létrejöttének Ptk. 635. § (1) bekezdésében írt alaki feltételei sem teljesültek.

A kifejtett, részben eltérő indokok alapján az ítélőtábla az elsőfokú bíróság részítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése szerint helybenhagyta. Pervesztességére figyelemmel a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján kötelezte a felperest az alpereseknek járó másodfokú perköltség megfizetésére, ami a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2), (5) és (6) bekezdései alapján mérlegeléssel megállapított, áfát is tartalmazó ügyvédi munkadíj. A felperes a 6/1986. (VI.26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése szerint köteles továbbá megtéríteni az államnak az illetékfeljegyzési joga folytán le nem rótt fellebbezési illetéket.

Budapest, 2009. szeptember 24.

Fermanné dr. Polák Zita s.k.,
a tanács elnöke

. Hegedűs Mária s.k.,
előadó bíró

. Baloginé dr. Faiszt Judit s.k.
bíró

A kiadmány hitelül: